

Jerzy Wowczak [ORCID: 0000-0001-6337-6943]

dr n. hum., mgr inż. arch., Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego

RAJMUND MYDEL,
KRYZYS AMERYKAŃSKICH MIAST PASA RDZY
[OFICYNA WYDAWNICZA AFM, KRAKÓW 2020, 182 S].

Profesor Rajmund Mydel, demograf i wytrawny badacz procesów urbanizacji, w swojej najnowszej książce *Kryzys amerykańskich miast pasa rdzy* przedstawił jeden z ważniejszych dla współczesnych przemian cywilizacyjnych problemów, dotyczący metropolitalnych zespołów miejskich. Chodzi o procesy dezurbanizacji, które spotykają aglomeracje w wyniku upadku wielkich zakładów przemysłowych, stanowiących dotychczas podstawę ich rozwoju.

Tytułowy „Pas Rdzy” tworzą amerykańskie miasta: Detroit, Cleveland, St. Louis, Cincinnati, Pittsburgh i Buffalo. Do lat 50. XX w. były one chlubą Stanów Zjednoczonych i symbolem potęgi gospodarczej kraju. Te prężnie rozwijające się od czasów dziewiętnastowiecznej rewolucji przemysłowej ośrodki przemysłu metalurgicznego i samochodowego tworzyły zespół nazywany dumnie „Pasem Stali”. Jednak od połowy XX w. przemysł amerykański nie radził sobie na konkurencyjnym rynku międzynarodowym. Utrata rynków zbytu doprowadziła do upadku wielkich zakładów produkcyjnych, a dawny „Pas Stali” przemianowany został na „Pas Rdzy”.

Profesor Mydel zwrócił uwagę, że procesy związane z recesją są charakterystyczne i znane z innych starych, dziewiętnastowiecznych ośrodków przemysłowych, m.in. w Niemczech czy w Wielkiej Brytanii, ale nasilenie, gwałtowność i przede wszystkim długotrwałość kryzysu gospodarczego w „Pase Rdzy” nie mają odpowiednika w skali światowej. Fakt ten powoduje, że będące przedmiotem badań naukowych zjawiska dotyczące Detroit i innych miast regionu, stały się modelowe dla opisanego przemian związanych z kryzysami miast dotyczących ich głębokiej recesji gospodarczej.

Badacz poddał szerokiej analizie zjawiska demograficzne, socjologiczne i kulturowe oraz będące ich konsekwencją przemiany urbanistyczne towarzyszące zapaści gospodarczej miast. Autor w oparciu o zebrane dane statystyczne w sposób zobjektywizowany przedstawił takie zjawiska jak: wyludnienie i zmiany etniczno-rasowe, drastyczny spadek poziomu życia, spadek poziomu edukacji i wzrost przestępczości; zaprezentował również destrukcję układu urbanistycznego. Czytelnik może poznać procesy wywołane przez długotrwały kryzys *urban decay*, odnoszące się do obszaru metropolitalnego. W książce przedstawiono m.in. tworzenie się terenów nieużytków poprzemysłowych *brown fields* oraz złożone procesy wyludniania zespołów mieszkaniowych: *white flight*, *filtering process*, *grey fields*, prowadzące do powstania wielkich pustych przestrzeni. Zobrazowano także procesy formowania się „miast skarłałych”. Opisowi zjawisk towarzyszą fotografie, które w sposób sugestywny przedstawiają ich skalę.

Autor przedstawił również wieloletnie wysiłki osób zarządzających miastami, mające na celu powstrzymanie procesu degradacji i odwrócenie tendencji dezurbanizacyjnych. Jak można się dowiedzieć z książki, liczne programy modernizacyjne odnoszące się do struktur gospodarczych i rewitalizacji przestrzeni, dają różne efekty w różnych miastach „Pasa Rdzy”. Generalnie są szansą na odrodzenie się organizmów miejskich w nowej formie funkcjonalnej.

Książka prof. Rajmunda Mydla, oparta o bogatą bibliografię, przedstawia zagrożenia, które mogą stać się udziałem każdej aglomeracji, w której działania przeciwstawne i restrukturyzacyjne w sferze zatrudnienia mieszkańców są zaniechane lub przychodzą zbyt późno. Publikacja może być źródłem cennych informacji dla wszystkich, którzy interesują się współczesną problematyką rozwoju miast w różnych aspektach: demograficznym, socjologicznym i urbanistycznym, a także ich zarządzaniem.